

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Newsletter

Americký program

04/2010

Měsíčník o Americe

V tomto vydání najdete

ZPRAVODAJSTVÍ

BOLÍVIE: Politický proces s bývalými vysokými představiteli státu

SPOJENÉ STÁTY: Kongres schválil reformu zdravotnictví

BRAZÍLIE: Brazílský prezident nabízí řešení pro Blízký východ

MINIANALÝZY

BRAZÍLIE: Šance na příštího brazilského prezidenta jsou vyrovnané (Dalibor Bartoš)

CHILE: Předvolební sliby v kontextu složité vnitrostátní situace: prezident Piñera ohlásil prodej vlastního podílu v aeroliniích LAN (Tomáš Kristlík)

CHILE: Z uniformy do obleku: Generál Izurieta do funkce náměstka ministra obrany (Tomáš Kristlík)

MEXIKO: Mexická ekonomika na cestě směrem k lepší kondicii avšak s viacerými novými výzvami (Ivan Kováč)

SPOJENÉ STÁTY: Co přinese reforma zdravotnictví Američanům? (Jiří Skoupý)

Zpravodajství

Brazílie

Brazílský prezident nabízí řešení pro Blízký východ

Prezident Lula da Silva navštívil Izrael, Palestinu a Jordánsko. Je to od roku 1876 poprvé, kdy hlava Brazílie zamířila na oficiální návštěvu tohoto regionu. Brazílský prezident se vyjádřil k mírovým snahám na Blízkém východě. Podle jeho slov je nutné jednat se všemi stranami, tedy i s organizacemi jako palestinský Hamás a libanonský Hizballáh, které jsou na americkém seznamu teroristických uskupení. Pro dosažení míru bude podle Luly nutné jednat i s Íránem, který čelí kritice mezinárodního společenství za to, že údajně usiluje o výrobu jaderné bomby. Brazílie už v listopadu minulého roku uznala právo Íránu na vlastní nukleární program pro mírové účely a brazilský prezident odmítl podílet se na mezinárodní izolaci Íránu. Bez zapojení Íránu do dialogu nebude možné, podle Luly, nalézt mír pro region. Na závěr svého turné po Blízkém východě hovořil o nutnosti neutrálního arbitra v blízkovýchodním mírovém procesu, kterým může být právě jeho země.

Snaha podílet se na urovnání sporů na Blízkém východě zapadá do brazilské zahraniční strategie hrát v mezinárodní politice jednu z klíčových rolí. V nadcházejících týdnech má Lula navštívit Írán a oplatit svému íránskému protějšku jeho návštěvu v listopadu.

Bolívie

Morales vytvoří koordinační radu podnikatelů

Bolivijský prezident Evo Morales se rozhodl reagovat na návrhy představitelů soukromého sektoru a vytvořit v blízké budoucnosti poradní orgán složený právě ze zástupců nejvlivnějších podniků v zemi. Orgán má pomoci při tvorbě hospodářské politiky státu během ekonomické krize. Rozhodnutí je o to překvapivější, že vláda Bolívie je silně levicově orientovaná země a proti přílišnému vlivu podnikatelů v politice prezident Morales dosud spíše bojoval. Důvodem změny v postoji bolivijské vlády je pravděpodobně znatelný pokles hospodářského růstu Bolívie v důsledku světové ekonomické krize ze 6,1% v roce 2008 na 3,5% v loňském roce. Od spolupráce se soukromou sférou si Morales slibuje nejen opětovné nastartování růstu ekonomiky, ale také například vytvoření nových pracovních míst. Na tvorbě poradního orgánu se bude stejnou měrou podílet vláda i podniky. Konečný termín jeho ustavení však prozatím nebyl stanoven. Předseda bolivijské podnikatelské konfederace (Confederación de Empresarios Privados de Bolivia, CEPB) Daniel Sánchez vyjádřil svůj souhlas a spokojenost s prezidentovým rozhodnutím.

Politický proces s bývalými vysokými představiteli státu

Mezi prezidentem Moralesem a několika jeho předchůdci na prezidentském postu vznikl ostrý konflikt. V nejbližších týdnech má parlament schválit zákon, na jehož základě má být urychleno trestní stíhání bývalých veřejných činitelů obviněných z poškozování státních zájmu.

Obviněnými jsou bývalí prezidenti Jorge Quiroga (2001-2002), Carlos Mesa (2003-2005) a Eduardo Rodríguez Veltzé (2006) a bývalý viceprezident Victor Hugo Cárdenas (1993-1997). Quiroga a Mesa se podle vlády provinili podepsáním údajně nevýhodných smluv s nadnárodními těžařskými společnostmi. Rodríguez vydal USA povolení ke zničení 41 raket Bolivijských ozbrojených sil, na základě čehož byl nařčen z podrobení se cizí mocnosti a špionáže. V případě Cárdenase se vyšetřují okolnosti pochybné smlouvy s firmou Enron ohledně stavby plynovodu do Brazílie. Dotyční se proti prosazovanému zákonu ohradili z několika důvodů. Zákon jako takový je podle nich v rozporu nejen s ústavou Bolívie, ale i s mnohými mezinárodními úmluvami, a tím ohrožuje práva všech bolivijských občanů. Bylo by totiž možné jeho zpětné uplatnění (tzv. retroaktivita), tedy hlavně aplikace nově definované skutkové podstaty některých trestných činů na kroky, jež politici uskutečnili v minulosti. Obvinění vyjádřili své obavy ohledně nestrannosti soudců, jež na začátku roku jmenoval sám Morales nestandardním, zkráceným postupem. Projekt nového zákona zároveň znemožňuje odvolání proti rozsudku, což také omezuje práva obviněných.

Konflikt vlády s bývalými vysokými představiteli státu stupňují i výroky prezidenta Moralese, který obviněné již v současné fázi procesu označil za zločince. Obvinění vládě adresovali společný nesouhlasný dopis obsahující věcné připomínky k navrhovanému zákonu. Poté, co média oznámila, že z politických důvodů ze země v posledních letech uniklo do zahraničí asi 140 lidí, prohlásili, že na soudní proces budou čekat v Bolívii.

Chile

Adolfo Zaldívar a Carlos Budnevich Le-Fort do čela významných finančních institucí

Zdroje blízké chilské vládě uvádějí, že nepravděpodobnějším kandidátem na post prezidenta Státní banky je bývalý senátor a dřívější prezidentský kandidát Adolfo Zaldívar, který údajně již vyjádřil předběžný souhlas s prozatím neoficiální nabídkou na tuto funkci.

Jeho kladné vztahy s novou administrativou se projevily již před časem, kdy mu bylo nabídnuto vedení velvyslanectví v Argentině a Peru. Zaldívar tento post odmítl s odůvodněním, že má v úmyslu věnovat se především domácí politice. Možnost naplnit tuto ambici se mu naskytla po ničivém zemětřesení na konci února, kdy mu byla nabídnuta funkce ve Státní bance. Přestože ministr financí zatím formálně nepotvrdil nástupce aktuálního prezidenta José Luise Maradonese, neoficiální zdroje považují Zaldívarovo jmenování za jisté.

Další změny se chystají v obsazení správní rady banky, kde Pabla Piñeru, bratra prezidenta Sebastiána Piñery, pravděpodobně vystřídá Susana Tonda, a rovněž v úřadu pověřeném dozorem nad bankami a finančními institucemi, kam byl v polovině března jmenován Carlos Budnevič Le-Fort. Ekonom s bohatými zkušenostmi z akademického prostředí i z obchodní sféry, který v minulosti působil i ve státní bance, se spolu se Zaldívarem stane jednou z klíčových osobností administrativy v oblasti financí ve složitém období obnovy po ničivém zemětřesení a doznívající světové finanční krize.

Evropská Unie vyškrtla Chile ze seznamu zemí porušujících práva týkající se duševního vlastnictví

Zpráva *Intellectual Property Rights Enforcement Report* z konce roku 2009 vychází ve svých závěrech z názoru významného počtu dotázaných, kteří popisují pozitivní vývoj situace v Chile v oblasti práv týkajících se duševního vlastnictví, zlepšení vztahů s ostatními státy v této oblasti a především větší ochotu spolupracovat na řešení této otázky ze strany chilské vlády.

Evropská Unie vyzdvihuje několik hlavních důvodů, které jí k tomuto kroku přiměly. V první řadě to bylo vytvoření chilského Národního institutu pro průmyslové vlastnictví (INAPI) a zvláštního oddělení policie v rámci útvaru pro vyšetřování, které se bude zabývat porušováním práv na duševní vlastnictví (BRIDEPI).

Ředitel chilské Asociace pro duševní vlastnictví (ACHIFI), Max Villaseca, je toho názoru, že nová opatření a celkové pokroky učiněné chilskou vládou spolu s rozhodnutím Evropské Unie by měly být vzaty v úvahu Spojenými státy americkými, které v následujících dnech zveřejní vlastní seznam zemí porušujících práva na duševní vlastnictví, na němž se Chile vyskytovalo v posledních čtyřech letech. Otázkou je, zda-li Spojené státy, které v zahraniční politice posledních let upřednostňovaly spíše politické a bezpečnostní priority, budou přikládat zmíněným změnám stejný význam jako Evropská unie.

Kolumbie

Návrat na svobodu – po 13 letech

Pablo Emilio Moncayo byl v úterý 30. března propuštěn na svobodu. K osvobození tohoto příslušníka kolumbijské armády, který byl unesený v roce 1997, došlo v důsledku jednostranného rozhodnutí gerilového uskupení FARC. Hlavní roli hrála v procesu vyjednávání podmínek pro osvobození Moncaya hrála senátorka Piedad Córdoba, která se spolu s jí založeným uskupením Kolumbijci a Kolumbijky za mír (Colombianos y Colombianas por la paz), Mezinárodním Červeným křížem a brazilskou vládou akce účastnila. Celou situaci však komplikovaly klimatické podmínky, které bránily odletu na místo převzetí uneseného a následně i jeho návratu, a prodloužily tak skutečný návrat Moncayi na svobodu.

V souvislosti s osvobozením Pabla Emilia Moncayi, proslaveného díky 2500km dlouhému pochodu za svobodu, který uskutečnil jeho otec v roce 2007, a délkou jeho zajetí, se prezident Uribe vyjádřil, že jeho vláda se nestaví proti humanitární dohodě (chápané jako výměna zajatců) pod podmínkou, že propuštění geriloví bojovníci se nevrátí zpět ke gerile. Ačkoli se FARC nachází ve

velmi oslabené pozici a výrazně slevili ze svých podmínek (původně podmiňovali humanitární dohodu propuštěním Simon Trinidad a Sonia - významných velitelů FARC pověřených finančními záležitostmi gerily, kteří byli prezidentem Uribem vydáni před americkou justici, kde čelí obvinění z obchodu s drogami a vyžadovali demilitarizaci regionu Pradera a Florida), nelze očekávat další jednostranné osvobození přibližně 21 unesených příslušníků ozbrojených sil, kteří se nacházejí v jejich rukou.

Volební neděle v Kolumbii přinesla vítězství pravice

V neděli 14.března proběhly v Kolumbii parlamentní volby, v nichž voliči rozhodovali nejen o složení Kongresu (Poslanecké sněmovny a Senátu), ale i o svých zástupcích v Andském parlamentu. Volební neděle rovněž měla rozhodnout o kandidátech, jež Strana zelených (Partido Verde) a Konzervativní strana (Partido Social Conservatista) postaví jako své kandidáty do prezidentských voleb.

Po sérii skandálů, které výrazně oslabily legitimitu Kongresu, se očekávalo, že volby povedou k významným změnám a k obnovení důvěry v tento legislativní orgán. Nicméně výsledek voleb byl značným překvapením. Za vítěze voleb je označován uribismus (konkrétně Strana U), který posílil své pozice v dolní sněmovně o 7 křesel, a nově etablovaná Strana národního sjednocení (Partido de Integración Nacional) sdružující politiky zapletené do aféry parapolitiky (korupce a financování ze strany paramilitárních jednotek). Významný je i výsledek nově založené Strany zelených (Partido Verde), která se dostala do senátu, kde obsadila 4 křesla. Naopak za hlavního poraženého lze označit levicovou stranu Polo Democrático, která ztratila 2 křesla v senátu, a stranu bývalého starosty a kandidáta na prezidentský úřad Sergia Fajarda, která nepřekonala volební práh. Liberální strana si udržela svoje aktuální postavení (25 křesel v dolní sněmovně). Výsledek voleb lze považovat za významného ukazatele veřejného mínění před prezidentskými volbami, které se budou konat v polovině května 2010, konkrétní důsledky nového složení Kongresu však budou zřejmé až se zvolením nového prezidenta. Vítězem primárek Konzervativní strany se stala překvapivě Noemí Sanín, která porazila Uribem preferovaného kandidáta na prezidentský úřad Fernanda Ariase o celkem 37 000 hlasů. Za Stranu zelených byl potom na základě voleb nominován Antana Mockus.

Ačkoli bylo oceněno snížení role násilí ve volbách, Organizace amerických států kritizovala snahu skupin zapojených do obchodu s drogami ovlivnit volební proces. Zaznamenány byly rovněž případy nákupu hlasů v rámci předvolební kampaně (poprvé v historii země se jednalo o nákup hlasů za peníze – cena jednoho hlasu se pohybovala od 150 do 300kč, celý proces měl značně sofistikovaný systém organizace). Podle Misió de Observación Electoral, kolumbijské NGO, došlo k zásadním pochybením v procesu sčítání hlasů. Nedůvěr rovněž vyvolával fakt, že týden po volbách neexistovaly informace o výsledku primárek konzervativní strany, v nichž se rozhodovalo o kandidátovi této strany na prezidenta.

Mexiko

Atentát drogového kartelu na personál konzulátu USA

Už beztak vyhrotená bezpečnostná situácia v krajine v súvislosti s vojnou drogových kartelov dostala ešte závažnejší rozmer v podobe atentátu na troch členov personálu konzulátu USA v meste Ciudad Juárez. Obeťami atentátu sa stali dvaja občania USA – zamestnankyňa konzulátu a jej manžel, a jeden mexický občan – partner ďalšej zamestnankyne konzulátu. Z činu je podozrivý miestny drogový kartel, ktorý z mesta učinil jedno z najnebezpečnejších na svete. Atentáty sa odohrali separátne v rôznych častiach mesta počas toho, ako obeť šoférovali svoje autá. V posledných rokoch je to už druhý násilný čin zameraný na americké diplomatické misie. V októbri

2008 neznámi útočníci strieľali a následne vhodili granát do budovy generálneho konzulátu USA v Monterrey, ten našťastie nevybuchol.

Tento násilný čin vyvolal okamžité reakcie zo strany USA. Prezident Obama vydal rozhodnutie, na základe ktorého môžu rodinní príslušníci konzulárnych zamestnancov v šiestich pohraničných mestách na severe Mexika odcestovať mimo túto oblasť, aby sa zamedzilo ďalším podobným útokom. Zároveň prijal zdieľanú zodpovednosť USA za problém drogového násillia v Mexiku a potvrdil odhodlanie bojovať naďalej v kooperácii s Mexikom proti drogovým kartelom.

V podobnom duchu sa niesla aj následná návšteva americkej ministerky zahraničných vecí Clintonovej v rámci schôdzky na najvyššej úrovni k prebiehajúcej Iniciatíve Mérida. Na návšteve ju sprevádzali aj minister obrany Gates a ministerka národnej bezpečnosti Napolitanová. Clintonová priznala, že dopyt po drogách ako aj pašovanie zbraní z USA podnecujú kartelové násillie v Mexiku a zostávajú veľkými výzvami pre jej vládu. Spolu so svojou kolegyňou, mexickou ministerkou Espinosovou, sa zhodli na štyroch hlavných prioritách mexicko-americkej protidrogovej aliancie: rozbitie zločineckých organizácií, podpora bezpečnostných zložiek, posilnenie pohraničnej bezpečnosti a intenzifikovanie sociálnych programov. Podstatou schôdzky bolo utvrdiť sa v pokračujúcej stratégii boja s narkoobchodom v rámci spomínanej Iniciatívy. V rámci kooperácie Mexika s USA zarezonovalo ešte rozhodnutie ministerky vnútornej bezpečnosti Napolitanovej o pozastavení programu kamerového a senzorového monitorovania celej dĺžky hranice USA s Mexikom, ktorý navrhla ešte Bushova administratíva, keďže nie je podľa nej efektívnym riešením a môže byť účinnejšie a jednoduchšie nahradený inými technológiami.

Prvé sobáše homosexuálov v Distrito Federal

Federálny dištrikt, teda oblasť hlavného mesta Ciudad de México, sa stala prvým miestom v Latinskej Amerike, kde boli legálne uzatvorené sobáše homosexuálov. Prvým krokom k tomu bolo schválenie príslušnej legislatívy v zákonodarnom zbore Federálneho dištriktu, kde má väčšinu ľavicová PRD (Partido de la Revolución Democrática). K tomu došlo ešte v decembri minulého roku, keď poslanci schválili homosexuálom právo na uzatvorenie sobášu a dokonca i na adopciu detí. Jednoznačnú motiváciu tohto kroku je ťažko presne určiť. Vo všeobecnosti možno povedať, že sa jedná o typický krok ľavicovej strany v krajine, kde nie je klasická liberálna strana. V Mexiku má PRD tým pádom priestor na prevzatie liberálnych tém do svojej agendy, pričom sa snaží presadzovať ich aj do praxe. Možným pozadím je teda snaha získať si liberálnych voličov na svoju stranu. Toto rozhodnutie, samozrejme, značne rozčerilo hladinu verejnej mienky v krajine, kde sa viac ako 90 % občanov hlási ku katolíckej viere, a stretlo sa s odporom nielen cirkvi ale aj pravicovej konzervatívnej strany PAN (Partido Acción Nacional), ktorá je síce na federálnej úrovni vládnu stranou, avšak vo Federálnom dištrikte patrí k opozičnej menšine. V priebehu posledného mesiaca zákon definitívne nadobudol platnosť po podpise guvernérom Federálneho dištriktu Marcelom Ebrardom, na základe čoho sa hneď uskutočnili aj prvé sobáše na radnici hlavného mesta.

Téma homosexuálnych sobášov však so sebou nesie okrem silného spoločenského aj politický kontext, ktorý sa bude s blížiacimi sa prezidentskými voľbami o dva roky ešte vyostrováť. Guvernér Ebrard je totiž najpravdepodobnejším kandidátom PRD na post prezidenta, a tak sa táto téma môže veľmi ľahko stať aj súčasťou volebnej kampane. Najmä vládna PAN sa tejto témy zhostila mimoriadne aktívne a niektorí jej guvernéri vyhlásili, že vo svojich štátoch platnosť týchto sobášov neuznajú. Zároveň podali podnet na Najvyšší súd ohľadom úplného zrušenia platnosti týchto sobášov. Okrem toho Najvyšší súd rieši rovnaké podanie aj zo strany Generálnej prokuratúry Mexika.

Nikaragua

Volby v autonomních regionech krajiny

Začátkem měsíce sa v autonomních regionech Nikaraguy konali volby do regionálních parlamentů. Nikaragua jako také je unitárním štátem rozděleným na 15 provincií a 2 autonomní regiony. Jedná sa o regiony RAAN (Región Autónoma Atlántico Norte) a RAAS (Región Autónoma Atlántico Sur), které mají v rámci administrativního členění krajiny výsadné postavení od roku 1985. Původně tieto regiony tvorili jeden departament Zelaya pomenovaný po niekdajšom prezidentovi Nikaraguy. Jeho história je veľmi bohatá a je v podstate hlavnou príčinou súčasného zvláštneho postavenia tohto územia v rámci Nikaraguy. V 19. storočí bolo totiž britským protektorátom a neskôr samostatným kráľovstvom, v ktorom vládlo miestne etnikum Miskitov - Miskitské kráľovstvo. Neskôr ho práve Zelaya násilne pripojil k Nikarague. V roku 1985 bolo územie rozdelené na dve časti, ktoré získali autonómiu po vzore španielskych provincií. Obyvatelia týchto regiónov si volili svojich zástupcov do 45-členných parlamentoch. Boli to prvé voľby v Nikarague po polemických municipálnych voľbách z roku 2008, ktoré sprevádzali konfrontácie medzi víťaznými sandinistami a liberálnou opozíciou. Vo voľbách presvedčivo zvíťazil v oboch regionoch vládny FSLN (Frente Sandinista de Liberación Nacional), keď získal 48 % hlasov v RAAN a 44 % v RAAS. Na druhom mieste sa umiestnila opozičná liberálna PLC (Partido Liberal Constitucionalista) s približne rovnakým ziskom 27 % v oboch regionoch. Jej predseda a bývalý prezident Arnoldo Alemán zároveň ohlásil, že sa bude uchádzať o nomináciu svojej strany do prezidentských volieb v roku 2011, kde sa zrejme postaví proti súčasnému prezidentovi Ortegovi. Víťazstvami v oboch regionoch si FSLN upevnila svoju pozíciu na lokálnej politickej scéne krajiny a triumfom v južnom autonómnom regione zároveň ukončila tradíciu vlády liberálov v tejto oblasti.

Spojené štáty americké

Kongres schválil reformu zdravotníctví

Po roce úsilí prosadila demokratická väčšina v Kongresu reformu amerického systému zdravotní péče, najvýznamnejší od zavedení programů Medicare a Medicaid v roce 1965. Schválení zákona představuje zdaleka největší dosavadní úspěch Obamovy administrativy a splnění jednoho z nejzásadnějších předvolebních slibů současného prezidenta.

Přijatý balíček zvýší v dlouhodobém horizontu počet Američanů se zdravotním pojištěním o více než 30 milionů. Zabezpečení zdravotního pojištění bude umožněno zčásti rozšířením štátem financovaného programu Medicaid, zčásti subvencemi pro nízkopříjmové občany, zčásti větší efektivitou systému, a obsahuje četná opatření, která významně pozmení systém zdravotní péče v USA. Reforma rovněž zásadně upravuje vztah mezi pojišťovny a jejich zákazníky - pojišťovací instituce již nebudou moci odmítnout klienty, případně zrušit jejich pojistku, na základě zdravotní historie jednotlivců. Zřízeny budou také virtuální trhy s pojištěním, které Američanům umožní lépe se informovat o existující nabídce, což by mělo vést k tlaku na snížení cen pojištění. Pro občany zavádí reforma povinnost pořídit si zdravotní pojištění a počítá s pokutami v případě jejího nesplnění. Většina těchto opatření ovšem vstoupí v platnost až v roce 2014.

Congressional Budget Office odhaduje celkové náklady balíčku během nadcházející dekády na necelý bilion dolarů. Obamova administrativa plánuje vše zaplatit především pomocí navýšení daní pro nejbohatší Američany a vyšším zdaněním nejnákladnějších pojistek. Navíc ačkoliv je bilion dolarů částka závratná, podobnou sumu by podle současných trendů bylo třeba vynaložit i bez přijetí zákona

Cesta za přijetím zdravotní reformy byla velmi trnitá. Po schválení vlastních verzí zákona v každé z komor Kongresu byla práce konferenčního výboru na sjednocení výsledného znění přerušena republikánským vítězstvím v lednových doplňovacích senátních volbách v Massachusetts, které

připravilo demokraty o supervětšinu v horní komoře. Po neúspěšném "zdravotnickém summitu" s představiteli obou politických stran se prezident Obama a demokratičtí předáci rozhodli prosadit reformu za použití ne příliš obvyklého procesu senátní rekonciliace, pro který je třeba prostá většina. Podle předem dohodnutého plánu Sněmovna reprezentantů schválila senátní verzi zákona a obě komory pak s drobnými procedurálními problémy schválily pozměňovací návrhy výše popsanou cestou.

Ačkoli se republikáni se stavěli proti zákonu, přičemž poukazovali na jeho značné náklady a na významné rozšíření pravomocí federální vlády, nakonec neuspěli ve snaze návrh zablokovat. Je tedy pravděpodobné, že se celý balíček stane předmětem právních sporů, které budou posuzovat ústavnost jeho jednotlivých částí. Výslednou podobu reformy dále ovlivní i nejrůznější implementační předpisy, které jsou nutné pro provedení opatření obsažených ve schváleném zákoně a které lze očekávat v nadcházejících měsících.

Návrh finanční reformy představen

Předseda senátního bankovního výboru Chris Dodd představil návrh reformy amerického finančního sektoru. Tento návrh reaguje na finanční kolaps v roce 2008 a má za cíl snížit riziko jeho opakování. Ačkoliv se nejedná o první reformní plán (Sněmovna reprezentantů již v minulosti schválila svůj vlastní návrh), má tato verze největší šanci na přijetí, protože odráží i připomínky republikánských senátorů.

Doddův návrh obsahuje dva klíčové koncepty - novou agenturu na ochranu spotřebitelů a nový režim regulace velkých finančních institucí. Nově by instituce s aktivy v hodnotě přesahující stanovenou hranici měly být povinny přispívat do fondu určeného pro stabilizaci upadajících institucí. Fed by získal větší regulační pravomoci nad institucemi, které jsou považovány za "systemicky důležité", a na větší počet společností by bylo možné aplikovat proces "řízené likvidace" upadajících entit pod vedením Fedu, federální pojišťovny bankovních vkladů a ministerstva financí. Nový úřad na ochranu spotřebitelů (Consumer Financial Protection Agency) by měl být zřízen v rámci Fedu (z jehož rozpočtu by také čerpal), avšak v zájmu zachování jeho nezávislosti by jeho ředitel byl jmenován přímo prezidentem USA. Rozhodnutí úřadu by dále podléhala případnému vetu ze strany dalších regulačních úřadů.

Z politického hlediska čelí návrh obvyklým překážkám, ačkoliv jej již schválil příslušný senátní výbor. Zatím oficiálně nezískal žádnou podporu ze strany republikánů, přílišná snaha v tomto ohledu může na druhou stranu odradit liberální demokraty. Senátor Dodd ovšem nemusí brát ohled na nadcházející listopadové volby, neboť již ohlásil svůj odchod do důchodu po vypršení tohoto funkčního období.

Nová dohoda o snížení počtu jaderných zbraní uzavřena mezi USA a Ruskem

Prezident Obama oznámil úspěšné dokončení vyjednávání s Ruskou federací ohledně nové smlouvy o snížení počtu jaderných zbraní. Nová smlouva navazuje na smlouvu START, která vypršela minulý prosinec, a na Moskevskou smlouvu SORT z roku 2002. Zavádí nižší limity na jaderný arzenál obou zemí, které musí být dosaženy během nadcházejících sedmi let. Maximální počet nasazených strategických jaderných hlavic se sníží (zhruba o třetinu) na 1 550, a celkový počet nosičů (o polovinu) na 800. Nová smlouva neobsahuje žádné limity na taktické jaderné hlavice a na vyřazené hlavice určené k likvidaci.

Nový START rovněž pokračuje ve verifikačním režimu svého předchůdce z roku 1991, ačkoliv plánovaný režim bude méně komplexní. Protiraketový systém USA stojí mimo rámec dohodnuté smlouvy, Rusko si přesto rezervovalo možnost od smlouvy odstoupit v případě nesouhlasu s průběhem vývoje amerického národního protiraketového štítu.

Prezidenti obou zemí by měli novou smlouvu podepsat v dubnu v Praze rok po Obamově první pražském proslovu, ve kterém podpořil snahy o eliminaci jaderných zbraní. Po podpisu bude

následovat proces ratifikace v parlamentech obou zemí. Pro ratifikaci v USA jsou zapotřebí hlasy dvou třetin senátorů, Obama tedy bude potřebovat i podporu republikánů. Historicky ovšem smlouvy redukující jaderné zbraně byly vždy podpořeny oběma politickými stranami.

Minianalýzy

BRAZÍLIE: Šance na příštího brazilského prezidenta jsou vyrovnané

Dalibor Bartoš

V Brazílii se 3. října uskuteční prezidentské volby, ve kterých budou voliči rozhodovat, zda si přejí zachovat kontinuitu politiky současného prezidenta, či dají přednost změně a budou volit opozici.

Volební kampaň oficiálně začne v dubnu, ale už v předcházejících měsících byly patrné přípravy politických rivalů na důležité prezidentské volby. Předvolební zápas se odehraje především mezi dvěma politickými stranami. Na jedné straně je Lulova Strana pracujících (*Partido dos Trabalhadores*) a Dilma Rousseff a na druhé je Sociální demokracie (*Partido da Social Democracia Brasileira*) bývalého prezidenta F. H. Cardosa (1994-2002), která vysílá do voleb guvernéra Sao Paula, Josého Serru.

Ostatní politické strany se snaží prosadit ve stínu těchto dvou velkých stran. Například Marina Silva, kandidátka na prezidentku za Stranu zelených (*Partido Verde*), se v médiích snaží prezentovat jako alternativa k Sociální demokracii i ke Straně práce prostřednictvím důrazu na postmateriální hodnoty, jako např. ochranou životního prostředí, změnou konzumního chování a charakteru průmyslové produkce apod., což v brazilském kontextu jistě mnohé nerozhodnuté, mladší voliče zaujme. Například Strana zelených je proti vládnímu záměru postavit ve státě Pará obří vodní elektrárnu, která může narušit rovnováhu ekosystému v regionu a řada obyvatel to vnímá jako značný problém.

Přesto lze očekávat, že příštím prezidentem bude buď José Serra nebo Dilma Rousseff. Pokud se blíže zaměříme na Josého Serru, zjistíme, že je to velmi zkušený politik, který má vlivné vazby v nejbohatším státu země, Sao Paulu. V roce 2004 byl zvolen starostou města a o dva roky později zvítězil v guvernéřských volbách. Není ale znám pouze jako regionální politik, těší se i značné popularitě v celé zemi. V letech 1994 – 2002 zastával ministerské pozice v Cardosoově administrativě a v roce 2002 v prezidentských volbách prohrál se současným prezidentem Lulou. Proslul jako schopný ministr zdravotnictví, když zajistil širší přístup chudého obyvatelstva k léčivům, zakázal reklamu na cigarety a spustil osvětovou kampaň zobrazující ničivé důsledky kouření.

Jeho soupeřka Dilma Rousseff nikdy nebyla kandidátkou v žádných významnějších volbách a chybí ji tak zkušenost s předvolební kampaní. Mnozí také upozorňují na její slabší charisma. Tento handicap se snaží kompenzovat tím, že ji na setkáních s voliči doprovází současný prezident, s jehož vládou je podle průzkumů veřejného mínění spokojeno 73% obyvatel. Není tedy divu, že se Dilma Rousseff ráda nechává fotit po jeho boku. Předvolební průzkumy však zatím o několik procent favorizují jejího soupeře. Podpora od Luly ji však může pomoci volby vyhrát.

Do předvolební kampaně se zapojil svými komentáři v médiích i bývalý prezident Fernando Henrique Cardoso, který radí svému spolustraníkovvi, aby vedl kampaň agresivně a nedopustil ovládnutí veřejného prostoru Lulovou Stranou práce.

Brazilští politologové hovoří o čtyřech mocenských strukturách, se kterými musí kandidát na prezidenta pracovat – vzdělaná městská střední třída, evangelíci, regionální oligarchové a

populismus městské periferie. Lula je v Brazílii populární, protože naplňuje očekávání těchto čtyř struktur. Aby si naklonil evangelíky, zvolil si Lula jako svého místoprezidenta Josého Alencara, sociální programy jako Bolsa Família měly významný dopad na snížení chudoby v předměstských perifériích a zajistily hlasy chudiny. Serra ukázal, že také dokáže dobře pracovat s těmito mocenskými strukturami. Jako starosta Ria umožnil výhodné bydlení pro sociálně slabé skupiny obyvatelstva, snaží se zajistit bezpečnost v městských perifériích, které jsou sužovány gangy a v neposlední řadě je respektován místními mocnými podnikateli.

Oba kandidáti na prezidenta, Dilma Rousseff i José Serra, jsou pragmatičtí, umírnění politici se skvělými organizačními schopnostmi. Lze tedy předpokládat, že ať už volby vyhraje kterýkoliv z nich, nebude Brazílie odkloněna z kurzu směrem k úspěšné moderní a demokratické velmoci.

CHILE: Z uniformy do obleku: Generál Izurieta do funkce náměstka ministra obrany

Tomáš Kristlík

Zodpovědnost, smysl pro povinnost a schopnost vést. Právě přítomnost těchto kvalit způsobila, že bývalí důstojníci ozbrojených sil jsou po svém odchodu do penze často oslovováni subjekty civilního sektoru, které jsou připraveny využít právě profesionály s těmito vlastnostmi a také mnohdy cennými životními zkušenostmi.

Časté přechody z armádní do civilní sféry již nejsou časté pouze v nejvyspělejších zemích jako jsou Spojené státy americké, ale tento fenomén se dále rozšiřuje. Do Chile dorazil v průběhu 80.let 20.století, v 90.letech pak již vyšší důstojníci odcházeli do penze a k civilnímu zaměstnání pravidelně.

Nedávný odchod generála Óskara Rodriga Izuriety Ferrera, který v posledních čtyřech letech zastával post velitele chilské armády, do výslužby by proto asi nevyvolal výraznější ohlasy, avšak kolem jeho následného jmenování do pozice náměstka ministra obrany v nové administrativě prezidenta Sebastiána Piñery se určitá debata rozvinula. Především proto, že mezi jeho rezignací na post armádního velitele a jmenováním do vysoké funkce na ministerstvu uplynuly pouhé dva týdny.

Jedním z hlasitých kritiků tohoto přesunu na klíčových postech je poslanec Patricio Hales (PPD), který upozornil na nebezpečí skryté v prolínání civilních a vojenských funkcí. Generál Izurieta sice na svůj předchozí post rezignoval, a náměstkem se tedy stal již jako civilní osoba, podle Halesova mínění však mezi oběma událostmi uplynula až příliš krátká doba. Navíc zde vzniká nebezpečný precedens hledání nových vysokých představitelů administrativy a kandidátů na politické funkce obecně v řadách aktivně sloužících vojáků, což Hales považuje za ohrožení výsledků vnitřního vývoje v zemi za posledních dvacet let.

Předseda poslaneckého Výboru pro obranu, Alberto Cardemil (RN), naopak generálovo jmenování do tak významné funkce ocenil a prohlásil, že by mohlo být řešením problémů, které se v otázce obrany momentálně vyskytují. Pokud jde o jeho vojenskou minulost, řekl, že nyní je generál ve výslužbě, tedy civilista, a vláda si dala velmi záležet na tom, aby obě sféry zůstaly odděleny.

Krátce poté, co jmenoval generála Izurieta náměstkem ministra obrany, vysvětlil prezident Piñera hlavní úkoly, které před novým členem administrativy leží. Kromě přípravy a zpracovávání plánů na obranu země, půjde o řešení vztahů s ozbrojenými složkami jiných států, hodnocení projektů týkajících se národní obrany nebo technologický rozvoj nezbytný pro plnohodnotné fungování moderních ozbrojených sil. Piñera navíc prohlásil, že rozhovory s generálem, týkající se jeho

možného vstupu na ministerstvo obrany, byly zahájeny až po jeho odchodu z armády. K možnosti, že by Izurieta vojenská minulost byla překážkou pro jeho novou pozici se Piñera vyjádřil v tom smyslu, že od chvíle, kdy je generál v penzi, nevidí důvod, proč by jeho bohaté zkušenosti neměly být využity pro dobro země.

Existuje dostatek důvodů pro i proti zapojení bývalých vojenských představitelů do civilních záležitostí. Zásadní je však podmínka, aby se zachovalo striktní oddělení vojenských a politických funkcí. Úspěšnost jejich možného angažmá je pak plně závislá na konkrétních individuálních schopnostech a dovednostech daného jednotlivce, protože není možné vynášet obecné hodnotící soudy ohledně bývalých vojáků působících v civilním sektoru.

CHILE: Předvolební sliby v kontextu složité vnitrostátní situace: prezident Piñera ohlásil prodej vlastního podílu v aeroliniích LAN

Tomáš Kristlík

Prezident Sebastián Piñera prodal v posledním březnovém týdnu svůj akciový podíl v aeroliniích LAN, čímž naplnil slib daný občanům v průběhu volební kampaně. Aerolinie LAN jsou chilskou společností se sídlem v hlavním městě Santiago, patří k největším společnostem tohoto druhu v Latinské Americe a jsou vlajkovou lodí chilské vzdušné přepravy. Celá transakce byla uskutečněna velmi transparentním způsobem, otevřeně a veřejně. Stalo se tak v nelehkém období po ničivém zemětřesení a následné vlně tsunami, které zamíchaly nejen veřejnými prioritami, ale také obchodními plány soukromých investorů.

Investiční společnost Axxion, spojená s prezidentem Piñerou, ohlásila prodej akcií LAN na 25. března. Transakce by se měla uskutečnit dvěma způsoby. První z nich je burzovní aukce, u níž se očekávaný výtěžek pohybuje na úrovni 194 milionů USD. Zbýlých 11 315 509 akcií, které představují zhruba 3,3% z cenných papírů, které Piñera doposud vlastní, by mělo být následně prodáno při předpokládané ceně 9 099, 58 pesos za akcii. Uskutečnění celé operace bylo svěřeno společnosti Celfin Capital. Po zdanění by se měl celkový výnos z uskutečněné transakce pohybovat kolem 125 milionů USD. Ředitel společnosti Axxion, Nicolás Noguera, potvrdil, že prodejem zmíněných 3,3% akcií LAN a 8% podílu ve společnosti skupině Bethia se uzavírá celkový prodej podílu Piñerovy rodiny v aeroliniích a prezident tak již nebude s firmou nijak spojen, ať už přímo či zprostředkovaně.

Kritika opozice, která v minulosti Piñeru kvůli akciím již několikrát napadla, postavená na argumentu, že se prodej neuskutečnil před prezidentovým nástupem do funkce, se tak jeví jako poněkud slabá. Tím spíše, že jakmile se uzavřela úvodní kapitola celé kauzy, stal se terčem kritiky pro změnu způsobu prodeje akcií. Zdá se tedy, že opozice hledá záminku pro napadání svého politického konkurenta spíše, než že by řešila reálně existující problém.

Je jisté, že držení většího počtu akcií společnosti LAN mohlo vyvolat určitou kontroverzi, nicméně žádný zákon podobný druhu vlastnictví nezakazoval. Právě z důvodu možných negativních ohlasů kritizujících daný stav věcí se tehdy ještě prezidentský kandidát Piñera již v průběhu rané fáze kampaně rozhodl slíbit, že svůj podíl ve společnosti prodá. Celou transakci svěřil do rukou specialistům a sám se plně věnoval klání o prezidentský post.

Po nástupu do úřadu Piñera pokračoval v plnění svého slibu daného v průběhu kampaně, i přesto, že musel zároveň řešit mnohem závažnější a naléhavější problémy spojené s nedávným zemětřesením. Naopak tím, že záležitost týkající se prodeje akcií a svého podílu v LAN,

poskytujúcich záminku pro možnú ďalšiu kritiku, dovede rýchle do konce, doufá, že bude možné túto záležitosť jednou pro vždy a uzavrieť a venovať sa naplno dôležitým aktuálnym otázkam národnej obnovy.

MEXIKO: Mexická ekonomika na ceste smerom k lepšej kondícii avšak s viacerými novými výzvami

Ivan Kováč

Súčasný stav mexickej ekonomiky a prognózy jej ďalšieho vývoja naznačujú postupné obnovovanie a reaktiváciu ekonomického rastu v krajine. V minulom roku sa ekonomika v dôsledku svetovej hospodárskej krízy prepadla až o 6,5 % HDP, čo bol najhorší výsledok od krízy v roku 1994. V každom prípade však už v poslednom trimestri uplynulého roka naznačila ekonomika tendenciu rastu, keďže katastrofálny pokles z druhého trimestra v podobe -10 % HDP sa zmiernil na -6,1 % HDP. V tomto roku sa odhady číselného vyjadrenia jej rastu rôznia. Podľa OECD by to malo byť 2,7 % HDP, na druhej strane Ekonomická komisia OSN pre Latinskú Ameriku (CEPAL) odhaduje dokonca rast na úrovni 3,5 – 4 % HDP. Najpravdepodobnejším je teda predpoklad o raste vo výške cca 3 % HDP.

Vo svojej pravidelnej semestrálnej správe označuje napríklad OECD za príčiny veľkého prepadu mexickej ekonomiky v minulom roku najmä pokles ceny ropy a pokles jej exportu (prevažne do USA), negatívny dopad epidémie chrípky typu A ako aj celkový pokles domáceho dopytu a aj objemu zahraničného obchodu. Pod vplyvom pokračujúcej ekonomickej krízy v USA poklesla napríklad aj výška príspevkov zasielaných Mexičanmi pracujúcimi v USA svojim rodinám do Mexika (tzv. remesas) medziročne až o takmer 18 %. Klesajúca tendencia je pritom dlhodobého charakteru a súvisí obzvlášť s poklesom aktivity v oblasti stavebníctva, v ktorej je zamestnaných mnoho Mexičanov žijúcich v USA.

Vyhliadky na rok 2010 však hovoria o graduálnom prograse ekonomiky najmä vďaka reaktivácii exportu do USA a postupnému nárastu cien ropy. K pozitívnemu vývoju smerom dopredu napomohli okrem oživovania exportu do USA aj vládne opatrenia v podobe škrtov vládnych výdavkov a miernym zvýšením niektorých daní. Tieto kroky by do tohto ročného rozpočtu mali priniesť cca 116 mil. MXN. Ušetrné prostriedky vláda vynakladá na investície do infraštruktúry a na zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov, ktoré kríza tiež zasiahla.

Kľúčovým bodom opatrení prijatých koncom roka 2009 bolo zvýšenie DPH o jedno percento na 16 % a zvýšenie dane z príjmu o dve percentá na 30 %. Okrem zvýšenia týchto dvoch daní vláda do reformy zahrnula aj zvýšenie dane z piva a z tabakových výrobkov, ako aj zavedenie novej dane z telekomunikačných služieb.

Opatrenia Calderónovej vlády zamerané na konsolidáciu rozpočtu pre rok 2010 sú síce málo populárne, čo nie je pri téme zvyšovania daní prekvapením, avšak ukazujú sa ako nevyhnutná cesta, ktorou sa krajina musí vydať, ak má vykročiť z priepasti krízy. Celkovo počas krízy pripravila Calderónova vláda v priebehu dvoch rokov hneď štyri balíčky ekonomických opatrení, pričom ich podstatnou súčasťou okrem úsporných opatrení boli vždy aj fiškálne stimuly pre mexické hospodárstvo. Okrem toho je potrebné si uvedomiť historicky negatívnu skúsenosť Mexika so zadlžovaním (hlboka kríza v roku 1994) a s tým spojenú neochotu vlád k zadlžovaniu a vysokým deficitom štátneho rozpočtu (na rok 2010 je deficit cca 1,2 % HDP). V prípade súčasnej pravicovej vlády platí toto tvrdenie dvojnásobne. Aj vďaka takejto bleskovej minireforme sa totiž celková prognóza rozpočtového deficitu na rok 2010 pohybuje na úrovni 0,5 % HDP, čo možno považovať za výborný výsledok.

Okrem toho však stojí pred Calderónovou vládou aj výzva v podobe komplexnejšej reformy verejných financií, ktorú ohlásil nový minister financií Ernesto Cordero na tento rok. V tomto prípade ale bude veľa závisieť od podpory, ktorú vládna PAN bude musieť hľadať najmä v radoch PRI, ktorá má v oboch komorách Kongresu väčšinu. Ďalšie reformné opatrenia budú preto súčasťou politických kuloárnych dohôd a v kontexte júlových guvernérskech volieb a stále sa približujúcich prezidentských volieb v roku 2012 bude čoraz komplikovanejšie hľadať medzi o voliča bojujúcimi stranami podporu pre reformy.

Špecifickým fenoménom v ekonomike Mexika navyše zostáva aj faktor (ne)bezpečnosti. Krajina zmiataná vo vojne drogových karteloch a s ňou spojeným násilím totiž nepredstavuje ani zďaleka atraktívnu destináciu pre zahraničné investície. Súčasnú bezpečnostnú situáciu sú preto tiež jedným z dôvodov prepadu mexickej ekonomiky – najmä v ukazovateľoch zahraničnej investičnej aktivity a celkového objemu zahraničného obchodu Mexika. Americká obchodná komora vo svojom prieskume zistila, že až 58 % amerických investorov v Mexiku pociťovalo absenciu bezpečného prostredia. Práve táto situácia podľa rovnakého prieskumu vedie takmer jednu tretinu podnikov k zväženiu svojich investícií v Mexiku. V minulosti boli hlavným problémom zahraničných spoločností krádeže ich výrobkov, najmä v dôsledku prepádávania vodičov kamiónov prepravujúcich ich tovar. Novými a čoraz aktuálnejšími problémami sa však stávajú inak „tradičné“ mexické bezpečnostné hrozby ako únosy a vydieranie. Nepriamym dôsledkom zhoršenia bezpečnostnej situácie je aj pokles ekonomických aktivít v pohraničných zónach Mexika s USA. Bezpečnostné problémy totiž nútia firmy vydávať na svoju ochranu a bezpečnosť čoraz väčší objem financií, čo najmä pre malé a stredné podniky predstavuje enormnú finančnú záťaž a neraz vedie k ich likvidácii. Podľa konzultorskej spoločnosti Ernst&Young až 38 % celkových ročných výdavkov mexických firiem smeruje na bezpečnostné opatrenia.

Na záver možno povedať, že mexická ekonomika stojí v súčasnej situácii na pevnejšom lade než v priebehu minulého roka. Z najhoršieho obdobia hospodárskej krízy sa jej podarilo vyjsť s menšími stratami než sa pôvodne predpokladalo. Predpokladané oživenie ekonomickej a investičnej aktivity ako aj cezhraničného obchodu s USA nasmerujú Mexiko. Avšak pred súčasnou vládou stojí hneď niekoľko ďalších výziev, na ktorých sa môže pokíznúť a ktorých vyriešenie si bude vyžadovať mimoriadne úsilie nielen v podobe politických ale aj širších celospoločenských zmien – najmä presadenie komplexnej reformy verejných financií (tu hlavnými výzvami zostávajú vo výdavkovej časti optimalizácia výdavkov na základe ukazovateľa efektívnosti ako aj zvýšenie transparentosti a eliminácia regresivity výdavkov; v príjmovej časti zjednodušenie daňového systému, ktorý vedie k množstvu únikov) a riešenie bezpečnostnej situácie v krajine, ktoré sa stáva alfou a omegou jej celkového napredovania.

SPOJENÉ STÁTY: Co přinese reforma zdravotnictví Američanům?

Jiří Skoupý

Minulý týden podepsal po ročním snažení prezident Obama zákon o reformě amerického zdravotního systému, což představuje zatím největší úspěch jeho administrativy. Tento článek bude analyzovat vybrané přínosy nového zákona pro americkou veřejnost z pohledu spotřebitele a daňového poplatníka.

Nejzásadnějším dopadem schválené reformy je rozšíření počtu Američanů se zdravotní pojišťovnou o více než 30 milionů lidí. Dojde tak k výrazné korekci dosavadního neutěšeného stavu, kdy i přes výdaje přesahující 16% domácího produktu zůstává necelá šestina populace nepojištěná. Zároveň již nebude moci docházet k nešťastným praktikám, kdy pojišťovací ústavy odmítnou potenciální

klienty, případně zruší pojistku těch stávajících, na základě zdravotní historie jednotlivců. Už jen tyto dva fakty jsou dobrým důvodem, proč zákon označit za velký úspěch.

Neméně zajímavé ovšem je, že schválený zákon přinejmenším částečně odstraní vybrané nespravedlivé prvky stávajícího systému. Jedním z největších je daňová úleva pro zdravotní pojištění poskytované zaměstnavatelem, odhadovaná v roční výši na 250 miliard dolarů. Její existencí jsou diskriminováni ti, kteří na daný benefit nemají nárok a musí si pojištění obstarat na volném trhu. Nově bude zaveden strop na tuto daňovou úlevu (úplné zrušení narazilo na značný odpor) a vybrané peníze půjdou na pomoc nízkopříjmovým občanům.

Nový systém rovněž sníží nepoměr mezi zajištěním zdravotní péče pro seniory mající nárok na krytí z programu Medicare a ty, kteří ještě nedosáhli stanovené věkové hranice 65 let, ale již jsou v pokročilém věku a jejich zdravotní péče je tedy nákladnější. Nejenže pojišťovny budou omezeny v tom, jak moc mohou účtovat v závislosti na stáří klienta, část plánovaných úspor v programu Medicare půjde na subvence určené právě pro tuto skupinu.

Zákon též zavádí povinnost zakoupit si pojištění, což zamezí zneužívání pohotovostní péče nepojištěnými (zneužívání ze strany těch, kteří se úmyslně rozhodnou nepojistit se, i když by si to mohli dovolit - tedy převážně mladými a zdravými) a přenést tak náklady na spoluobčany.

Je možné poukázat na cenu celého balíčku a namítnout, že celá reforma si vyžádá téměř bilion dolarů během následující dekády. Avšak podle Congressional Budget Office jsou tyto náklady nižší, než o kolik by stejně narostly bez přijetí zákona. Jinými slovy by tedy reforma ve skutečnosti měla výdaje na zdravotní péči snížit, byť nijak výrazně. Fakt, že plán pro své financování počítá se zvýšením daňových odvodů zejména vysokopříjmových Američanů, znamená posun směrem ke snížení (nebo zpomalení zvyšování) příjmové nerovnosti ve Spojených státech. Cynicky lze dodat, že veřejnost tyto odvody schvaluje.

Celkově zákon samozřejmě není ideální a obsahuje celou řadu nedostatků. Je zřejmé, že jeho hlavní přínos bude v rozšíření počtu pojištěných Američanů, spíše než ve snížení celkových výdajů na zdravotní péči v USA. To ovšem neznamená, že není možné v budoucnu znovu systém upravit - tak jako se to stalo v minulosti např. s programem Medicare. Oblastí, které se v tomto ohledu nabízejí je dostatek, namátkou snížení výdajů na administrativu, reforma systému soudního odškodňování, prevence nadužívání zdravotní péče, lepší vyjednávání cen s farmaceutickými společnostmi nebo vytvoření federálního zdravotního pojištění.

Zbývá dodat, že velká část těchto opatření vstoupí v platnost až s několikaletým odstupem (nejčastěji v roce 2014), do té doby bude dozajista schválený balíček předmětem soudních sporů, které budou zkoumat ústavnost jeho částí. Zde se nabízí několik otázek k zamyšlení, z nichž asi nezajímavější je, zda má skutečně federální vláda právo přikázat občanům koupit určitého zboží či služby (v tomto případě zdravotního pojištění).

Čínská energetická politika vůči Venezuele a Brazílii

Luděk Mohr

Přírodní zdroje bezesporu patří k hlavnímu zájmu Číny v Latinské Americe. Čína se od roku 1993 zařadila mezi čisté dovozce ropy a od této doby se energetická bezpečnost stala jednou z hlavních priorit čínské vlády. Ačkoliv se hlavní národní ropné společnosti (CNPC, Sinopec a CNOOC) soustředí především na oblast Středního Východu, Afriky a Střední Asie, mimo jejich zájem nezůstala ani Latinská Amerika.

Mezi největší regionální exportéry ropy do Číny patří bezesporu Venezuela a její státní společnost PVSDA. Prezident Chávez obchodního partnerství s Čínou jednoznačně využívá proti Spojeným státům, a to jak v ideologické, tak v ekonomické rovině. Například po vlně znárodnění ropného průmyslu v roce 2007, se z mezinárodních ropných společností Číňané jako téměř jediní ve Venezuele udrželi. Nicméně Čína se od Chávezovy ideologie přísně distancuje a sleduje pouze své ekonomické zájmy. Důvodem je především důležitost obchodních vztahů s USA, které Peking nechce kvůli několika latinskoamerickým zemím ohrozit. Jakmile totiž Chávez agresivní rétorikou útočí na USA, či provokativně oznamuje dohody s Čínou, Peking mlčí. Navíc se ani nesnaží postup USA vůči latinskoamerickým zemím jakkoliv komentovat. To naznačuje odlišné záměry a strategie obou stran. Chávez se však bez Spojených států neobejde. USA mají jako jedny z mála zemí technologii k rafinování venezuelské těžké ropy. I přesto, že Čína v nedávné době začala stavět rafinerie schopné zpracovat těžkou ropu, svou kapacitou se stále nemůže rovnat Spojeným státům. Motivem pro čínské investice do ropných rafinerií je fakt, že dovoz surové ropy je sám o sobě levnější než dovoz ropných derivátů (jako benzín a nafta). Čína také s Venezuelou spolupracuje na společném projektu výstavby rafinerií v jihovýchodní čínské provincii Kuang-tung a Guaricu ve Venezuele schopné zpracovávat těžkou ropu

Venezuela v roce 2006 oznámila svůj záměr zvýšit svou produkci ze zhruba 3 miliónů barelů ropy denně (dále jen BPD), na 5,85 miliónů BPD do roku 2012. Faja del Orinoco, tedy pás území o rozloze zhruba 55 000 km² táhnoucí se severní Venezuelou od východu až na západ ke Karibskému moři, sice skýtá obrovské množství ropy (odhadem až 1200 miliard barelů), avšak zvýšení produkce s sebou nese i nezbytné investice do logistiky a těžebních zařízení. PDSVA proto v září roku 2009 podepsala smlouvu s čínskou společností CNPC, jež zavazuje Čínu k investicím do rozvoje ropy v bloku Junin 4 v hodnotě 16 miliard USD během následujících tří let. Další smlouva podepsaná v prosinci 2009 s čínskou společností CNOOC má PDSVA usnadnit rozvoj ropy v bloku Boyaca 3. Na začátku dubna 2010 prezident Chávez uvedl, že plánované investice ve Faja del Orinoco dosáhnou 80 000 miliónů USD během následujících 10 let. Chávez v tomto smyslu počítá s účastí i jiných ropných společností, například ruského Gazpromu.

Export venezuelské ropy do Číny (0,4 miliónů BPD v roce 2009) stále zaostává za exportem do USA (něco málo přes 1 milión BPD), a to především kvůli mnohem delší transportní vzdálenosti, jež dodávky ropy opožďuje a značně prodražuje. Dalším problémem je i kvalita venezuelské ropy pro čínský domácí průmysl (z důvodu vyššího obsahu síry je venezuelská ropa označovaná jako těžká) a malá kapacita čínských rafinerií, nutných k složitější rafinaci této ropy. Caracas nicméně v prosinci minulého roku podepsal s Čínou dohodu o dalším navýšení exportu na 1 milión BPD výměnou za čínské investice do venezuelské energetické infrastruktury. Navýšení vývozu do Číny má proběhnout v návaznosti na již zmiňovanou expanzi produkce. Objem vývozu ropy do USA zůstane nezměněn.

Druhým významným latinskoamerickým dodavatelem ropy do Číny je Brazílie. Atraktivní je zejména spolupráce s národní ropnou společností Petrobras při rozvoji finančně a technologicky náročných hlubinných vrtů v brazilských pobřežních vodách. Čínské technologie však silně zaostávají za západními ropnými společnostmi, a tak je vysoce nepravděpodobné, že by tendry na jejich konstrukci vyhrála některá z čínských společností. Čína však disponuje obrovskými finančními prostředky, které na výstavbu těchto dlouhodobých a finančně náročných projektů pomůže, poskytnou.

Brazílie rozvoj hlubinných vrtů nebere na lehkou váhu, jak dokazují aktivity u Ria de Janeiro a Sao Paula v zátocích Campos a Santos. Petrobras v loňském roce oznámil navýšení svého investičního programu na 174 miliard USD pro období let 2009 – 2013, což činí 55% navýšení investic ve srovnání s plánem pro období 2008 – 2012. Velká část ropy z tohoto plánu půjde na trh nejdříve v roce 2014, kdy by měla být cena ropy ještě vyšší než dnes. Experti tvrdí, že těžba z hlubinných vrtů je pro Petrobras zisková již od cenového rozpětí 40 – 45 USD za barel.

Smlouvy Brazílie s Čínou se tedy týkají investic do infrastruktury a zajištění dodávek ropy. Například na konci minulého roku Petrobras podepsal dohodu se Sinopecem v hodnotě 10 miliard USD na pokrytí části svého čtyřletého investičního plánu. Dohoda Číně zajistí 150 000 BPD v roce 2010, a dalších 200 000 BPD v každém z následujících devíti let. Čína v Brazílii investovala také do 300 km dlouhého plynovodu z Cabiúnas do Vitórie, prozatím však nedisponuje žádným podílem v těžbě ropy z brazilského pobřeží. Nicméně zmíněná 10 miliardová půjčka může být prvním znamením, že Čína hodlá tento stav v budoucnu změnit. Petrobras však dnes patří mezi technologicky nejvyspělejší společnosti v podmořské hlubinné těžbě a čínskou pomoc momentálně nepotřebuje.

Smlouvy Číny a latinskoamerických zemí se neomezují pouze na ropu. Podle vzoru, který se osvědčil v Africe, Čína smlouvy doplňuje dohodami o investicích do infrastruktury. Pro tyto účely zřídila čínská vláda fond obnovy v hodnotě 4 miliard USD, jenž má v rámci industriálních projektů zajistit výstavbu bytů, škol a dopravní infrastruktury. O působení čínských ropných společností v Latinské Americe tedy v budoucnu ještě určitě uslyšíme.

Energetickou politiku Pekingu v regionu je tedy třeba chápat jako logické vyústění snahy o uspokojení své energetické poptávky a diverzifikaci zdrojů (od roku 1993 každoročně mezi hlavními cíli Číny). Podobnou strategii jako Čína - tedy investice do energetické infrastruktury totiž s úspěchem prosazuje i Rusko a jiné země.

Doporučujeme

- Southern Poverty Law Center [mapuje zvýšený výskyt extremistických skupin v USA](#).
- The Economist nabídl [portrét Nancy Pelosi](#), která sehnala hlasy pro reformu zdravotnictví.
- Jak překonat polarizaci americké politiky? Návrh změny volebního systému od [Thomase Friedmana](#) a odpověď od [Matthew Yglesiae](#).
- Co bude po Moncayovi? článek shrnuje příběh Pabla Emilia Moncaya drženého 12 let kolumbijskou gerilou FARC v zajetí. <http://www.semana.com/noticias-nacion/despues-moncayo/137126.aspx>

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátor projektu: Naďa Závodníková Zpravodajství: Dalibor Bartoš, Zuzana Dudová, Ivan Kováč, Tomáš Kristlík, Luděk Mohr, Jiří Skoupý, Naďa Závodníková Korektury: Marie Petrovická Odborná editace: Jiří Skoupý, Naďa Závodníková Grafický návrh: Side2 Sazba: Petr Netuka Kontakt na redakci: newsletter.ap@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz